

Ketenregie Jeugd: zorg en veiligheid

Succesfactoren en aandachtspunten bij samenwerking
tussen zorg (CJG) en veiligheid (Veiligheidshuis)

Colofon

Uitgave van:

JSO expertisecentrum voor jeugd, samenleving en opvoeding

Met medewerking van:

- Peter Jehee (Gemeente Katwijk)
- Bronja Nijk (Bureau Nijk in opdracht van regio Holland Rijnland)

JSO

Nieuwe Gouwe Westzijde 1

2802 AN Gouda

T 0182 547888

F 0182 547889

E info@jso.nl

I www.jso.nl

Redactie:

Jeanette van der Meer & Bernice Kobes (JSO)

Samenvatting

De provincie Zuid-Holland heeft JSO gevraagd om in 2011 een project uit te voeren gericht op succesfactoren en aandachtspunten in de samenwerking tussen zorg (CJG) en veiligheid (veiligheidshuis). De regio Holland Rijnland heeft aangegeven te willen fungeren als pilotregio voor deze opdracht. De pilot sloot naadloos aan op de bestaande regionale projectstructuur en de plannen om de samenhang en effectiviteit van de vele netwerken rondom jeugd te versterken.

Hoofdvragen¹

In Holland Rijnland zijn de volgende hoofdvragen gesteld:

- a. Analyseer op basis van de werkpraktijk concrete *succesfactoren* en *aandachtspunten* in de samenwerking tussen zorg- en veiligheidsprofessionals om jongeren en hun gezinnen zo snel en passend mogelijk de juiste zorg te bieden en zo nodig tot passende (justitiële) maatregelen te komen.
- b. Lever vanuit deze analyse een aantal *aanbevelingen* voor de samenwerking en aansturing op bestuurlijk-, management- en uitvoeringsniveau.

Aanpak²

De regio koos voor de aanpak om twee verschillende netwerkoverleggen te laten onderzoeken (Hét Overleg in Alphen en het signaleringsoverleg in Katwijk) en met een aantal professionals in een eenmalige werksessie voorbeeldcases door te nemen waarin zowel zorg als veiligheid een rol spelen.

Conclusies en aanbevelingen

De belangrijkste conclusie van de pilot is dat in de loop der tijd een ingewikkeld geheel van netwerken van diverse aard en samenstelling is ontstaan dat niet (meer) beantwoordt aan de eisen van deze tijd. Structurele casusnetwerken waarin uitwisseling en het volgen van de voortgang van cases veel tijd in beslag nemen

voldoen niet meer. Er is behoefte aan procesnetwerken waarin deskundigen vanuit verschillende disciplines gezamenlijk vaststellen welke type acties door welke hulpverleners ingezet moeten worden in een bepaalde probleemsituatie. Vervolgens zijn teams op maat nodig, van specifieke hulpverleners die samen met het cliëntstelsel werken aan oplossing van problemen. Binnen deze handelingsgerichte teams wordt samen met het cliëntstelsel de probleemsituatie verder onderzocht, worden afspraken vastgelegd in 1gezin1plan en wordt de voortgang bewaakt. Deze wijze van samenwerken overschrijdt domeingrenzen, wanneer zowel inzet nodig is op het terrein van zorg als veiligheid.

In Holland Rijnland wordt in regionaal verband al ingezet op meer effectief en efficiënt samenwerken binnen en tussen netwerken. Er vindt regionaal visieontwikkeling plaats en afspraken worden vastgelegd in convenanten. Met een groeiend aantal organisaties is afgesproken om in multiprobleemsituaties te werken met 1gezin1plan. De aanbevelingen versterken de al ingezette regionale implementatie van de deskundigheidsbevordering en bovenal de cultuuromslag die 1gezin1plan vraagt op alle niveaus.

Aanbevelingen op cliënt-/ uitvoeringsniveau

- Werk samen met het cliënt(stelsel); neem 1gezin1plan en de inzet van het sociale netwerk als gezamenlijke werkmethode voor zorg én veiligheid. Wanneer vanuit de relatie met de ouder(s) en de jongere wordt gewerkt is het makkelijker om informatie te delen en is er minder sprake van 'privacy problematiek'.
- Zorg voor een brede analyse van de casus bij de start en maak plan van gezamenlijk afgestemde acties
- Werk doel- en oplossingsgericht en maak SMART geformuleerde plannen van aanpak. Spreek elkaar aan op verantwoordelijkheden en afspraken.
- Focus op de eigen kracht van jongeren en gezinnen. Werk mee aan cultuurverandering: kijken, denken en handelen vanuit cliëntperspectief

¹ Zie voor uitwerking van de hoofdvragen bijlage 3

² Een overzicht van de professionals die hun kennis en ervaring hebben ingebracht staat in bijlage 4.

Aanbevelingen op managementniveau

- Vertaal de regionale visie jeugd, zorg en veiligheid actief door naar de eigen organisatie en uitvoerders.
- Stuur medewerkers aan op het uitgaan van cliëntperspectief, oplossingsgericht werken en het gemeenschappelijk werkproces.
- Stuur aan op samenwerking en prioriteer dit boven de aansturing op het primaire proces per instelling; signaleer waar productie-eisen belemmerend zijn.
- Versterk de rol en vaardigheden van de voorzitter (regie, proces) in netwerken door intervisie en coaching.
- Borg de lijn tussen voorzitters/ coördinatoren van netwerken, CJG en Veiligheidshuis
- Bouw de netwerken uit naar procesniveau waar afspraken over samenwerking per cliënt worden gemaakt. Bouw structurele netwerken op casusniveau af; inhoudelijk actiegericht 'casus' overleg vindt plaats met cliëntstelsel en direct betrokken hulpverleners.

Aanbevelingen op beleids-/ bestuursniveau

- Verbind de domeinen veiligheid en zorg door het ontwikkelen van een regionale integrale visie en doelen. Doe dit samen met uitvoerders en management. Eén taal en één opvatting over doel en werkwijze. Nadruk op vroegtijdige signalering en aanpak.
- Sluit aan op wat al bestaat, behoud wat goed werkt en maak het effectiever. Begin niet iets nieuws.
- Maak regionaal afspraken over het omgaan met privacy, anders blijft dit een terugkerende belemmering voor samenwerking.
- Maak afspraken met GGZ en MEE, die al partners zijn in de ketenaanpak op beleids-/ bestuurlijk niveau, over samenwerking met hen op operationeel niveau. Hun expertise is daar zeer gewenst.
- Investeer in kennis en aanpak van de veel voorkomende gecombineerde problematiek van LVB jongeren en criminaliteit.
- Bepaal het juiste schaalniveau van preventieve zorg- en veiligheidsnetwerken.

- Stimuleer door de wijze van financiering, dat er meer wordt samengewerkt. Wees alert op belemmerende effecten van subsidiering op productieafspraken per keten/ organisatie.

1. Inleiding

Wat speelt er?

"Risicjongeren uit multiprobleemgezinnen zijn vaak gebaat bij een integrale aanpak van de problemen, met inbreng van partners uit de wereld van onderwijs, (jeugd)zorg en justitie. Dat vergt een intensieve samenwerking tussen de Zorg- en Adviesteams, de Centra voor Jeugd en Gezin en de Veiligheidshuizen."³ Een hele uitdaging aangezien CJG's, ZAT's en Veiligheidshuizen in veel gemeenten en regio's nog volop in ontwikkeling zijn. Daarbij hebben zowel CJG, ZAT als Veiligheidshuis hun eigen opdracht, visie en focus.

Centrum voor Jeugd en Gezin

Het Centrum voor Jeugd en Gezin heeft in iedere gemeente de opdracht kinderen en jongeren in de leeftijd van -9 maanden tot 23 jaar en hun opvoeders te informeren, adviseren en begeleiden bij al hun vragen en problemen over opvoeden en opgroeien of toe te leiden naar de juiste hulp. Er is een preventieve focus vanuit het domein (jeugd)zorg en hulpverlening.

Zorgadviesteam

In het Zorgadviesteam (ZAT) worden problemen van leerlingen besproken en afspraken gemaakt over de hulp en ondersteuning die nodig is bij minder complexe problemen. Maatschappelijk werkers, schoolartsen of jeugdhulpverleners zijn hierbij betrokken.

³ Jeugdketens sluitend verbinden; De samenwerking Zorg- en adviesteam, Centrum voor Jeugd en Gezin, Veiligheidshuis. 2010. Den Haag: Ministeries van Jeugd & Gezin, Onderwijs en Justitie, i.s.m. Nederlands Jeugdinstuut en het Centrum voor Criminaliteitspreventie en Veiligheid

Veiligheidshuis

Het Veiligheidshuis heeft de opdracht om overlast en criminaliteit terug te dringen en richt zich hierbij op vijf dadergroepen: meerderjarige veelplegers, jeugd(ige veelplegers), daders van huiselijk geweld, ex-gedetineerden (nazorg) en overlastgevendende personen. De focus is dadergericht, gebiedsgericht, probleemgericht werken vanuit veiligheids- en justitiële insteek. Aansluiting met hulpverlening en zorg is een speerpunt. Veiligheidshuizen hebben veelal een regionale insteek en bevinden zich hoofdzakelijk in centrumgemeenten.

Wat is de opdracht vanuit de Provincie Zuid-Holland?

De provincie Zuid-Holland heeft JSO gevraagd om in 2011 een project uit te voeren gericht op succesfactoren en aandachtspunten in de samenwerking tussen zorg (CJG) en veiligheid (veiligheidshuis). De opdracht moet vraaggericht worden ingevuld door een gemeente of regio en bestaat uit vijf onderdelen⁴:

1. Behoeftetepeiling houden onder gemeenten en professionals tijdens de provinciale werkconferentie over Veiligheid en Jeugdbeleid op 31 januari 2011.
2. Goede voorbeelden verzamelen uit andere regio's die bruikbaar kunnen zijn in deze provincie.
3. Contacten leggen met gemeenten/regio's met een aangegeven ondersteuningsbehoefte.
4. Met één regio/gemeente aan de slag. Concreet plan van aanpak uitwerken en een pilot uitvoeren.
5. Gedurende het project worden resultaten en inzichten gedeeld via website, nieuwsbrieven en nieuwe media.

Leeswijzer

Deze notitie beschrijft beknopt hoe deze opdracht is aangepakt in de regio Holland Rijnland (H 2), welke ervaringen elders al zijn opgedaan (H3) en de succesfactoren en

aandachtspunten die binnen de regio naar voren komen (H4). Tot slot zijn conclusies en aanbevelingen weergegeven (H5).

2. Aan de slag in de regio Holland Rijnland

De regio Holland Rijnland heeft aangegeven te willen fungeren als pilot regio voor deze opdracht. De pilot sloot naadloos aan op de bestaande regionale projectstructuur en de plannen om de samenhang en effectiviteit van de vele netwerken rondom jeugd te versterken. Bronja Nijk en Peter Jehee zijn vanuit de regio de opdrachtgevers voor de pilot. Gemeente Gouda en het arrondissement Drechtsteden waren ook geïnteresseerd in deelname. Zij zijn de afgelopen tijd betrokken bij de voortgang en de uitkomsten in Holland Rijnland.

Hoofdvragen⁵

In Holland Rijnland zijn de volgende hoofdvragen gesteld:

- c. Analyseer op basis van de werkwijze concrete *succesfactoren* en *aandachtspunten* in de samenwerking tussen zorg- en veiligheidsprofessionals om jongeren en hun gezinnen zo snel en passend mogelijk de juiste zorg te bieden en zo nodig tot passende (justitiële) maatregelen te komen.
- d. Lever vanuit deze analyse een aantal *aanknopingspunten* voor de samenwerking en aansturing op bestuurlijk-, management- en uitvoeringsniveau.

Aanpak⁶

Holland Rijnland koos voor de volgende aanpak:

- a. Organiseer een eenmalige werksessie. Onderzoek dan samen met professionals 4 verschillende cases (twee uit het domein zorg en twee uit het domein veiligheid). Kom op basis van een analyse tot gerichte uitspraken over de samenwerking en afspraken tussen zorg en veiligheid.

⁵ Zie voor uitwerking van de hoofdvragen bijlage 3

⁶ Een overzicht van de professionals die hun kennis en ervaring hebben ingebracht staat in bijlage 4.

⁴ Zie voor volledige projectomschrijving bijlage 2

- b. Onderzoek twee verschillende netwerkoeverleggen (Hét Overleg in Alphen en het signaleringsoverleg in Katwijk). Interview de voorzitter, observeer tijdens een overleg en maak gebruik van de beschikbare evaluaties.
- c. Gebruik landelijke publicaties die van toepassing zijn op dit vraagstuk.

Doel

- Concrete succesfactoren en aandachtspunten zijn in beeld, gericht op de samenwerking tussen de domeinen zorg en veiligheid.
- Er zijn aanknopingspunten geformuleerd voor de samenwerking op verschillende niveaus: uitvoering, management en beleid/ bestuur.
- Op basis hiervan kan de regio verbeteringen aanbrengen in de integrale aanpak voor risicjongeren en multiprobleem gezinnen.

Gewenst resultaat

Een beknopte rapportage van de succesfactoren en aandachtspunten uit de praktijkanalyses en de ervaringen elders in het land. Met conclusies en aanbevelingen voor samenwerking en aansturing op de drie verschillende niveaus.

3. Landelijke inzichten en regionale toetsingscriteria

Robuuste netwerken: landelijke inzichten⁷

Vanuit de praktijk en op basis van onderzoek zijn door Movisie (2010) negen succesfactoren en vijf randvoorwaarden geïdentificeerd voor samenwerking.

Succesfactoren:

1. Gedeelde opvatting van alle partijen, dat een sluitende aanpak voor alle jeugdigen aan de orde is.
2. Alle partijen onderkennen de wederzijdse afhankelijkheid om de gestelde doelen te bereiken.

⁷ Naar robuuste netwerken. Ketenoverstijgende samenwerking OGGZ/Huiselijk Geweld/Jeugd/Veiligheid. Movisie, 2010.

3. De inhoud van de sluitende aanpak staat centraal, niet de structuur.
4. Belang van korte lijnen wordt onderkend: elkaar(s) werk) kennen, elkaar weten te vinden en vertrouwen in elkaar opbouwen.
5. Niet alles tegelijk aanpakken.
6. Gezamenlijke visieontwikkeling als cement in het bouwwerk van de samenwerking.
7. Groot denken en klein beginnen ('think big, start small') en concrete successen (en niet alleen de grote) expliciet maken, 'vieren' en uitbreiden.
8. Heldere regievoering, zowel in de aansturing als de uitvoering.
9. Concrete ervaringen uitbreiden naar structurele en geformaliseerde regelingen.

Randvoorwaarden:

1. Gemeenschappelijke visie en gezamenlijke uitgangspunten
2. Ontwikkelen en vastleggen van de werkafspraken
3. Gezamenlijk sturing geven aan de ontwikkeling van samenwerking en duidelijke regierol
4. Opschaling bij stagnatie regelen
5. De informatiedrager(s) bepalen

Lessons learned samenwerking zorg (CJG) en Veiligheidshuis (VH) Gelderland

In de regio's Rivierenland (Tiel)⁸ en West Veluwe Vallei (Ede) en Noord-veluwe (Apeldoorn) zijn er goede voorbeelden van samenwerking tussen zorg en veiligheid (Veiligheidshuis). Hieronder noemen we de succesfactoren:

- Betrek zowel burgemeesters (veiligheid) als wethouders (zorg/ welzijn) bij de ontwikkelingen en samenwerking. Zet ze bij elkaar om tafel.
- Contact tussen coördinator VH en CJG coördinator is onmisbaar: beelden verhelderen, vertrouwen krijgen en gerichte afspraken maken.
- Laat zien waar dubbelingen zitten wat betreft betrokken partijen bij CJG en VH (o.a. gemeente, AMW, BJZ, JR).

⁸ Verslaglegging provinciaal projectteam "Verbinding VH-CJG". Spectrum Gelderland, 2010.

- Onderscheid de preventieve invalshoek van het CJG en de repressieve invalshoek van het VH. Maak een knip tussen de zorgaanpak en de strafaanpak.
- Maak gebruik van overleg in het veiligheidshuis (veelplegers) waar de belangrijkste partijen al aan tafel zitten en gebruik dit voor een gezinssysteem- en/of strafaanpak. Dit voorkomt teveel overleggen.
- Privacy. Naast een convenant moet er direct gewerkt worden met de mensen om wie het gaat. Investeren in direct cliëntcontact en de relatie.

Criteria samenwerking Holland Rijnland

In het projectplan Ketenaanpak Jeugd 2011-2014 worden door de regio Holland Rijnland de volgende vertrekpunten genoemd voor een succesvolle samenwerking:

Samenwerking zorg en veiligheid (proces)

- Snel, slim en samen
- Werk vanuit perspectief van de cliënt en zijn systeem
- Werk vanuit 1gezin1plan (uitgangspunten en plan)
- Denk vanuit functies en proces en bouw van daaruit aan structuren
- Check of een melding over cliënt bekend is bij andere domeinen/netwerken
- Streef naar effectieve communicatie over cases, zo nodig 1 systeem
- Werken op drie niveaus

Zorg- en veiligheidsaanpak (inhoud)

- Kijk naar het hele gezin, werk multisystemisch
- Versterk het sociale netwerk en betrek hen bij de hulp
- Versterk de zelfregulering van gezinnen
- Zorg voor continuïteit
- Werk planmatig, doelgericht en oplossingsgericht
- Stop met hulp die niet helpt

4. Succesfactoren en aandachtspunten van de netwerken en de werksessie

De werksessie met professionals en de inventarisatie van twee verschillende netwerken hebben de volgende succesfactoren en aandachtspunten opgeleverd:

Signaleringoverleg Katwijk

Typering

- Doelen: vroegsignalering en preventie
- Lokaal
- Circa 30-40 cases per jaar
- Frequentie 1x per 6 weken
- Voorbereiding kost veel tijd. Inzet voorzitter beperkt.
- Veelal signaleren, informatie uitwisselen, verzamelen en collegiale consultatie.

Succesfactoren

- Grote betrokkenheid van partijen bij het overleg
- Bij multiprobleemgezinnen zoeken naar mogelijkheden, zoeken naar een ingang.
- Altijd kijken naar het volledige gezinssysteem.

Aandachtspunten

- Privacy is een ingewikkeld thema en bemoeilijkt soms het overleg, effectiviteit en benodigde acties
- Lang terugkerende volgljst. Kan voorkomen worden door zorgcoördinator aan te wijzen, die verantwoordelijk is voor acties, voortgang en zo nodig terugkoppeling naar het overleg.
- Geen opschaling(smodel) bij stageneren cases.
- Ouders en jongere worden niet geïnformeerd over bespreking in het overleg. Soms anonieme casusbespreking.
- Bepaal binnen het overleg of 1gezin1plan ingezet moet worden.

- Afstemming met multiprobleemgezinnen (MPG) overleg en andere lokale netwerken is een kans en uitdaging (linking-pin taak inbedden)
- Opstellen plan van aanpak. Houd doelen hanteerbaar. Doelgericht en oplossingsgericht.

Hét Overleg Alphen

Typering

- Verschillende (agenda) onderdelen overleg: preventief (n=50 per jaar), strafrecht < 18 jaar (n=36 per jaar), strafrecht 18-23 jaar (n=25 per jaar)
- Frequentie 1x per 2 weken
- Inzet 36 uur per week gemeente (coördinator =24 uur en administratief medewerker=12 uur)
- Lokaal en regionaal
- Overleg richt zich primair op proces, minder op inhoudelijke casuïstiek. Dat wordt door deelnemers buiten het overleg opgepakt.
- Ouders en jongere worden altijd op de hoogte gesteld door een brief (gemeente als afzender).

Succesfactoren

- Brede deelname, groot draagvlak
- Professionele grenzen van iedere partij zijn duidelijk en worden gerespecteerd. Daarnaast ook blijven zoeken naar deze grenzen.
- Vanzelfsprekende wisseling van partijen per onderdeel. Helder wie op welk moment met welk doel deelneemt.
- Strakke regie voorzitter: deelnemers aanspreken op taken, aanwijzen verantwoordelijk zorgcoördinator, wijzen op verantwoordelijkheden en opschalen indien nodig.
- Voorzitter heeft lijn met multiprobleemgezinnen (MPG) overleg en betrokken organisaties (relatiebeheer).
- Gezamenlijk digitaal systeem, directe projectie op scherm tijdens overleg.
- Overzichtelijk.

Aandachtspunten

- Privacy geregeld via convenant, maar luistert nauw met welk doel welke informatie wordt gedeeld.
- Lijn met CJG vanuit het netwerk is aan het ontstaan.
- Agendering van jongeren uit detentie (nazorg) in (onderdeel) van Hét Overleg

Werkessie Leiden met 9 professionals⁹ zorg en veiligheid

Bespreking aan de hand van voorbeeldcasuïstiek leverde op 22 juni de werksessie met professionals de volgende punten op:

Succesfactoren

- Afspraken met organisaties over rol, taken, verantwoordelijkheden en privacy vormen de basis.
- Voorzitter die tijdens overleg regierol neemt, professionals aanspreekt, grenzen zoekt, SMART¹⁰ werkt, netwerk onderhoudt (relatie), met voldoende uren en ondersteuning.
- Grote handelingsmotivatie en actiegerichtheid van politie en jongerenwerk.
- Veel professionals hebben geen hinder van domeingrenzen tussen zorg en veiligheid
- Het juiste schaalniveau per netwerk luistert nauw, is afhankelijk van aantal inwoners en doel van het overleg; daarbij aansluitend het aantal benodigde deelnemers aan het netwerk bepalen en hun vereiste kwaliteiten op basis van functie, gezagspositie binnen hun organisatie, mogelijkheden om acties 'door te zetten'.
- Per casus samenhangende interventies vanuit zorg en veiligheid en op alle niveaus¹¹

⁹ Overzicht van deelnemers in bijlage 4.

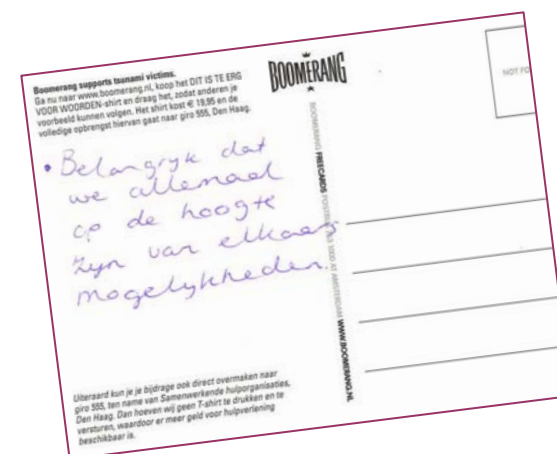
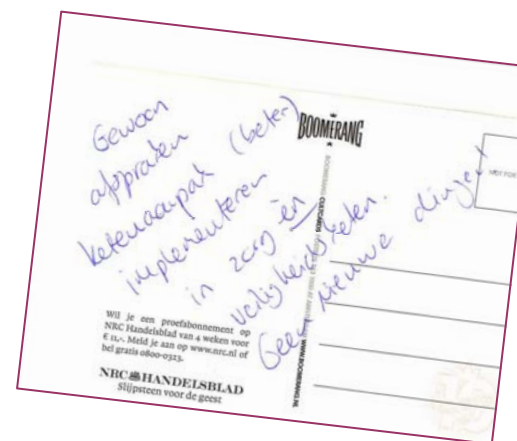
¹⁰ S=specifiek, M=meetbaar, A=acceptabel, R=realistisch en T=tijdgebonden

¹¹ Bijvoorbeeld: politie spreekt ouders aan, hulpverlener zet trajecten in voor jongeren plus ouders en burgemeester stuurt brief aan gezin.

Aandachtspunten

- Te weinig daadkracht en tempo. Er wordt te vaak met acties gewacht tot het volgend overleg in plaats van direct onderling contact te leggen en één op één afspraken te maken in de keten.
- Samenwerking vaak te vrijblijvend. Elkaar aanspreken op taken en verantwoordelijkheden moet normaal zijn.
- Bredere casusanalyse bij aanvang. Nu te veel opeenvolgende acties in plaats van samenhangend en goed gepland.
- Meer focus op oplossingen en eigen kracht. Niet op het probleem. Wat kan er nog wel?
- Niet alles is haalbaar. Respecteer elkaars professionele (on)mogelijkheden
- Stagnatie? Opschalingsmodel toepassen. Nu onvoldoende helder en daardoor niet werkend.
- Perspectief jongere onvoldoende benut: kijk naar wat nodig is. Inzet van jongerenwerk om beter beeld te krijgen van de jongere in zijn dagelijks leven.
- Aandacht voor combinatie licht verstandelijke beperking (LVB) en criminaliteit. Deskundigheid van MEE en GGZ wordt onvoldoende benut.
- Verschil in visie: individueel belang (visie zorg) versus maatschappelijk belang (visie veiligheid)
- Uitwisseling van informatie, zoveel als nodig maar niet meer dan nodig is. Verkennen op welke wijze professionals uit verschillende domeinen elkaar kunnen bevragen over een cliënt zonder inhoudelijk in te moeten gaan op inhoud van specifieke problematiek (informatie dát sprake is van, niet wát precies ...).
- Nazorg na detentie is onvoldoende geregeld binnen (lokale) netwerken evenals nazorg na jeugdzorg.

Afbeeldingen kaarten werksessie: "Stuur jouw boodschap aan de wereld over verbeterde samenwerking tussen zorg en veiligheid".

5. Conclusies en aanbevelingen

De belangrijkste conclusie van dit project is dat in de loop der tijd een ingewikkeld geheel van netwerken van diverse aard en samenstelling is ontstaan welke niet (meer) beantwoordt aan de eisen van deze tijd. Structurele casusnetwerken waarin uitwisseling en het volgen van de voortgang van cases veel tijd in beslag nemen, voldoen niet meer. Er is behoefte aan procesnetwerken waarin deskundigen vanuit verschillende disciplines gezamenlijk vaststellen welke type acties/hulpverleners ingezet moeten worden in bepaalde probleemsituaties. Vervolgens zijn teams op maat nodig, van specifieke hulpverleners die samen met het cliëntsysteem werken aan oplossing van problemen. Binnen deze handelingsgerichte teams wordt samen met het cliëntsysteem de probleemsituatie verder onderzocht, worden afspraken vastgelegd in 1gezin1plan en wordt de voortgang bewaakt. Deze wijze van samenwerken overschrijdt domeingrenzen, wanneer inzet nodig is op het terrein van zowel zorg als veiligheid.

In Holland Rijnland wordt in regionaal verband al ingezet op meer effectief en efficiënt samenwerken binnen en tussen netwerken. Er vindt regionaal visieontwikkeling plaats en afspraken worden vastgelegd in convenanten. Met een groeiend aantal organisaties is afgesproken om in multiprobleemsituaties te werken met 1gezin1plan. De onderstaande aanbevelingen versterken de al ingezette regionale implementatie van de deskundigheidsbevordering en bovenal de cultuuromslag die 1gezin1plan vraagt op alle niveaus.

Cliënt/ uitvoeringsniveau

- Betrek altijd het cliënt(systeem) bij het casusoverleg van de direct betrokken professionals. Motiveer het wanneer dit bij uitzondering niet lukt.
- Spreek elkaar aan op verantwoordelijkheden en afspraken. Voorwaarden zijn: elkaar kennen, voldoende vertrouwen en geen strijdige belangen.
- Werk mee aan cultuurverandering: kijken, denken en handelen vanuit cliëntperspectief.

- Focus op de eigen kracht van jongeren en gezinnen.
- Werk doel- en oplossingsgericht en maak SMART geformuleerde plannen van aanpak.
- Werk vanuit de relatie met ouder(s) en de jongere waardoor veel van het ervaren “privacy probleem” verdwijnt en draagvlak om informatie te delen wordt vergroot.
- Neem 1gezin1plan en de inzet van het sociale netwerk als gezamenlijke werkmethode voor zorg én veiligheid.
- Zorg voor een brede analyse van de casus bij de start en maak plan van gezamenlijk afgestemde acties.

Managementniveau

- Vertaal de regionale visie actief door naar de eigen organisatie en uitvoerders.
- Stuur medewerkers aan op cliëntperspectief als uitgangspunt, oplossingsgericht werken, het gemeenschappelijk werkproces.
- Stuur aan op samenwerking en prioriteer dit boven de aansturing op het primaire proces per instelling; signaleer waar productie-eisen belemmerend zijn.
- Versterk de rol en vaardigheden van de voorzitter (regie, proces) in netwerken door intervisie en coaching.
- Bouw de netwerken uit naar procesniveau waar afspraken over samenwerking per cliënt worden gemaakt. Bouw structurele netwerken op casusniveau af; inhoudelijk actiegericht ‘casus’overleg vindt plaats met cliëntsysteem en direct betrokken hulpverleners.
- Betrek MEE en GGZ bij signalerings- en veiligheidsoverleggen.
- Borg de lijn tussen voorzitters/ coördinatoren van netwerken, CJG en Veiligheidshuis
- Betrek organisaties/dienstverleners in de 2e schil (zoals schuldhulpverlening, lokaal loket), motiveer de noodzaak van cliëntperspectief voor effectieve verandering.

Beleids-/ bestuursniveau

- Verbind de domeinen veiligheid en zorg door het ontwikkelen van regionale integrale visie en doelen. Doe dit samen met uitvoerders en management. Eén taal en één opvatting over doel en werkwijze. Nadruk op vroegtijdige signalering en aanpak.
- Sluit aan op wat al bestaat, behoud wat goed werkt en maak het effectiever. Begin niet iets nieuws.
- Maak regionaal afspraken over het omgaan met privacy, anders blijft dit een terugkerende belemmering voor samenwerking.
- Maak afspraken met GGZ en MEE, die al partners zijn in de ketenaanpak op beleids-/ bestuurlijk niveau, over samenwerking met hen op operationeel niveau. Hun expertise is daar zeer gewenst.
- Investeer in kennis en aanpak van de veel voorkomende gecombineerde problematiek van LVB jongeren en criminaliteit.
- Bepaal het juiste schaalniveau van preventieve zorg- en veiligheidsnetwerken.
- Stimuleer door de wijze van financiering, dat er meer wordt samengewerkt. Wees alert op belemmerende effecten van subsidiering op productieafspraken per keten/ organisatie.

Bijlage 1. Relevante landelijke documenten

Resultaten van Veiligheidshuis, Bureau voor Toegepast Veiligheidsonderzoek, WODC, 2011

http://www.wodc.nl/onderzoeksdatabase/evaluatie-veiligheidshuizen.aspx?nav=ra&l=preventie_en_beveiliging&l=veiligheidshuis

Lokale aanpak en preventie van recidive jongeren, Integraal Toezicht Jeugdzaken, januari 2010

http://www.jeugdinspecties.nl/_database/documenten/Overallrapportage%20De%20lokale%20aanpak%20en%20preventie%20van%20recidive%20onder%20jongeren.pdf

Naar robuuste Netwerken, Movisie, december 2010

http://www.movisie.nl/135024/def/home/huiselijk_geweld/publicaties/publicaties/naar_robuuste_netwerken/?OnderwerpID=132171&toonLinkermenu=false

Jeugdketens sluitend verbinden, Ministerie Jeugd&Gezin, Onderwijs en Justitie, juni 2010

http://www.wegwijzerjeugdenveiligheid.nl/overlastgevende_jongeren/landelijk_beleid/jeugdketens_sluitend_verbinden

Verslaglegging provinciaal projectteam "Verbinding VH-CJG". Spectrum Gelderland, 2010. Meer informatie over het project via mevrouw E. Beltman,

e.beltman@spectrum-gelderland.nl

Bijlage 2. Opdrachtschrijving Innovatieagenda 2011

Ketenregie jeugd, zorg & veiligheid

Intersectorale aanpak multiprobleemsituaties jeugdigen

Doel

Vroegtijdige, effectieve aanpak van multiprobleemsituaties bij jeugdigen met een sterk risico op afwijkend of crimineel gedrag.

Resultaat

Afstemming en samenwerking tussen Zorg- en Adviesteams (ZAT), Centra voor Jeugd en Gezin (CJG's) en de Veiligheidshuizen.

Doelgroep

Jeugdigen uit multiprobleemgezinnen met een (sterk) risico op afwijkend of crimineel gedrag. JSO richt zich in het project op de professionals die werkzaam zijn op het terrein van jeugd, zorg & veiligheid.

Deelnemende regio's

Provincie Zuid-Holland; 1 pilotlocatie

Deelnemers

Provincie Zuid-Holland, Zorg- en Adviesteams (ZAT), Centra voor Jeugd en Gezin (CJG) en Veiligheidshuizen, met inbegrip van de diverse ketenpartners en ambtenaren van de deelnemende (centrum)gemeenten. Ondersteuning door JSO.

Projectstructuur

Projectteam JSO: voor behoefteonderzoek onder gemeenten en professionals tijdens de werkconferentie van de provincie Zuid-Holland en de ontwikkeling van een plan van aanpak pilots.

Werkgroep pilot: bestaande uit projectleider JSO en deelnemers uit CJG, ZAT en Veiligheidshuis in de betreffende regio/(centrum)gemeente. Nadere invulling op basis van het plan van aanpak.

Innovatie

Integrale aanpak door afstemming van de signalerings-, preventie-, bestuursrechtelijke en strafrechtelijke taken van de deelnemende partijen (intersectorale samenwerking). Gezien de recente politieke aandacht voor het onderwerp veiligheid is het belangrijk om de verbinding met zorg en preventie te leggen.

Aanleiding

"Risicjongeren uit multiprobleemgezinnen zijn vaak gebaat bij een integrale aanpak van de problemen, met een inbreng van partners uit de wereld van onderwijs, (jeugd)zorg en justitie. Dat vergt een intensieve samenwerking tussen de Zorg- en Adviesteams, de Centra voor Jeugd en Gezin en de Veiligheidshuizen."¹² Volgens signalen die JSO bereiken lopen vooral regiogemeenten achter met de verbinding CJG en Veiligheidshuis, en hebben CJG's nog te weinig aandacht voor veiligheid, de aanpak van overlastgevend gedrag en het voorkomen van strafbaar gedrag. In gesprekken met Veiligheidshuizen en gemeenten komt naar voren dat lang niet alle Veiligheidshuizen aandacht hebben voor preventie.

Projectaanvraag 2011

- Behoeftetepeiling houden onder gemeenten en professionals tijdens de werkconferentie van de provincie Zuid-Holland over Veiligheid en Jeugdbeleid op 31 januari 2011. Er zal die middag een klein inventariserend onderzoek worden gehouden.

¹² *Jeugdketens sluitend verbinden; De samenwerking Zorg- en adviesteam, Centrum voor Jeugd en Gezin, Veiligheidshuis*. 2010. Den Haag: Ministeries van Jeugd & Gezin, Onderwijs en Justitie, i.s.m. Nederlands Jeugdinstituut en het Centrum voor Criminaliteitspreventie en Veiligheid

- Naar aanleiding van de geluiden uit de werkconferentie zoeken naar voorbeelden uit andere regio's die bruikbaar kunnen zijn in deze provincie. Contacten leggen met gemeenten/regio's die ondersteuningsbehoefte hebben aangegeven tijdens het inventariserende onderzoekje.
- Met 1 regio/gemeente aan de slag om een plan van aanpak uit te werken. In een pilot met de problematiek die op de gekozen locaties speelt aan de slag gaan.
- Ondersteuning bij de aansluitingen tussen CJG's, ZAT's en Veiligheidshuizen.
- Het onderwerp veiligheid, aanpak overlastgevend gedrag en voorkomen strafbaar gedrag onder de aandacht brengen bij het CJG en waar nodig koppelingen leggen met ZAT en/of Veiligheidshuizen.
- Gedurende het project worden resultaten en inzichten gedeeld via website, nieuwsbrieven en nieuwe media.

Randvoorwaarden

- Om een pilot in een gemeente te starten moeten in de gemeente een CJG, Veiligheidshuizen en ZAT's aanwezig zijn of in een ontwikkelingsfase verkeren. Het betreft centrumgemeenten, aangezien daar de veiligheidshuizen aanwezig zijn of worden opgericht.
- Daarbij wordt gewerkt naar een vooropgesteld doel op basis van beleidskaders of een projectplan (de gemeente heeft een idee waar ze naar toe werkt).
- Er is vraag naar ondersteuning bij de aansluiting van CJG, ZAT's en Veiligheidshuizen.

Globale tijdsinschatting (170 uur)

- Inventariserend onderzoek (incl. good practises): 50 uur
- Keuze voor 1 pilotlocatie en een plan van aanpak: 30 uur
- Uitvoering pilot: 80 uur
- Kennisdeling: website, nieuwsbrieven: 10 uur

Bijlage 3. Onderzoeksvragen

Werkessie casuïstiek

- Hoe breed kijkt professional naar de problematiek?
- Zitten de juiste professionals bijeen om met brede blik probleem te inventariseren en analyseren?
- Hoe handel je als professional bij probleem dat je niet alleen aan kan: wie betrek je erbij, hoe pak je dat aan?
- Op welke knelpunten en vragen stuit je in de praktijk als het gaat om “zorgcases” met tevens veiligheidsproblematiek? Idem voor “veiligheidscases” met zorgproblematiek.
- Wat is er nodig om zo snel mogelijk zorg te bieden en zo min mogelijk overleg te voeren?

Netwerken

- Wat is de werkwijze van het overleg, wat is de methodiek van bespreking (van melding (wie meldt wat), analyse tot afsluiting)? Welke partners worden betrokken?
- Hoe wordt omgegaan met casuïstiek waarin zorg en veiligheid elkaar raken? (op welk moment raken ze elkaar, welke aarzelingen/dilemma's komen daarbij voor? Gaat casus over de schutting naar ander netwerk of wat heb je nodig voor aanpak binnen de eigen groep aan tafel?
- Wordt het cliëntstelsel actief betrokken, wanneer wel/niet? Zo ja, hoe, wanneer?
- Hoe komt het dat het niet integraal wordt opgepakt? Daarbij gaat het niet om een weging welk accent (zorg, veiligheid) meest in beeld is, maar om integrale weging welke inzet meeste impact heeft.
- Wat is de functie van het overleg (procesgericht of resultaatgericht)?
- Wie voert de regie op het overleg?
- Wie is verantwoordelijk voor de uitvoering van het overleg?

- Wie nemen deel aan het overleg, hebben deelnemers voldoende gezag om door te zetten binnen de eigen organisatie?
- Worden besluiten genomen, wordt doorgepakt bv. wanneer een partij afschermt ‘omdat ze bezig zijn’?
- Op welke manier sluit dit overleg aan op het CJG en vice versa?
- Hoe wordt informatie gedeeld?
- Hoeveel cases zijn er in het afgelopen half jaar aan de orde geweest waarbij inzet vanuit zowel zorg als veiligheid aan de orde was?
- Wat zijn hierbij de grootste knelpunten?
- Wordt gewerkt met de werkwijze van 1gezin1plan? Welke professionals wel/niet?

Bijlage 4. Betrokkenen bij de werksessie 22 juni met voorbeeld casuïstiek

Arnoud Blok - Gemeente Leiden, coördinator trajectoverleg Veiligheidshuis

Bronja Nijk - Ondersteuner Ketenaanpak Jeugd, pijler netwerken

Coby van der Plas - Algemeen- en schoolmaatschappelijk werk Kwadraad

Gerard Spek - Politie Hollands Midden

Ingrid Schoneveld - FactorW jongerenwerk

Marcel van Tol - FactorW jongerenwerk

Marleen van de Vliet - Bureau Jeugdzorg Jeugdreclassering

Miriam Pot - Bureau jeugdzorg Toegang

Paulien Blom - GGD Hollands Midden, coördinator Verwijsindex Risicjongeren

Sandra Mulder - Raad van de Kinderbescherming

Sibbele Wignand - Stichting Jeugd- en Jongerenwerk Midden-Holland